

CILEC

El testimoni literari de l'horror

TEXT: REDACCIÓ

Presentació a París del *Dictionnaire critique de la littérature européenne des camps de concentration et d'extermination nazis*

Davant d'una sala plena de gom a gom i en el marc excepcional de l'edifici de la Maison de Catalogne de París, el Centre d'Investigació de la Literatura Europea Concentracionària (CILEC) i la Fundació Ars van presentar en públic el passat dijous 3 d'abril l'edició en francès del *Diccionari crític de la literatura europea dels camps de concentració i d'extermini nazis*.

Sota la direcció científica del professor de Filologia Catalana de la UOC, David Serrano Blanquer, el diccionari és el treball de recerca més ambiciós realitzat fins ara pel CILEC, que el situa com el grup de recerca de referència en aquest camp. El projecte ha comptat entre altres amb el suport de la Comissió Europea, de l'Institut Ramon Llull i de la delegació de la Generalitat de Catalunya a París.

En la seva intervenció, Manuel Costa, el president del patronat de la Fundació, va destacar la transnacionalitat d'un projecte on hi han participat, sota la direcció del CILEC, dos grups de recerca europeus (un francès i l'altre austríac). El president del patronat va reafirmar l'europeisme de la Fundació i va expressar la convicció que la construcció del futur d'Europa passa necessàriament per una mirada crítica cap al passat. Manuel Costa també va destacar l'evolució del projecte que, sorgit d'una iniciativa de la societat civil, ha sabut anar més enllà de la comunitat acadèmica i ha rebut el suport i el reconeixement de l'autoritat política que representa la Comissió Europea a Brussel·les.

200 autors

El director científic, David Serrano Blanquer, en un text llegit en nom seu, va explicar que un dels objectius del diccionari va ser l'esforç per reunir en un sol volum l'obra canònica sobre l'experiència dels camps de concentració nazis. Per Serrano, i malgrat el volum immens d'obres literàries generades pel fenomen concentracionari nazi, existeixen una sèrie d'autors que cal considerar canònics d'aquest tipus de literatura autobiogràfica, com Primo Levi, Robert Antelme, Imre Kertész, Joaquim Amat-Piniella o Jorge Semprún. El projecte parteix d'aquest corpus però ha hagut d'establir dos aspectes essencials per acotar científicament l'abast de les entrades del diccionari. D'una banda, la temporalització, que ha circumscrit la focalització temàtica al període comprès entre el 1933 (amb l'obertura de Dachau) i el 1945 (amb el final de la IIa Guerra Mundial). D'altra banda, els espais referenciats, que ha circumscrit l'experiència i/o les reflexions dintre/sobre l'univers concentracionari, als camps de concentració i d'extermini del III Reich nazi, deixant de banda obres prou conegudes però que se surten del criteri científic acordat. El resultat és, segons David Serrano, un treball interdisciplinari, amb llengües i cultures diverses, que haurà permès de sintetitzar i aprofundir en el coneixement dels camps de concentració, tant des del punt de vista testimonial, com literari, filosòfic, sociològic, antropològic, mèdic, etc.

Per últim la professora Geneviève Dreyfus-Armand, responsable de l'equip de recerca francès, va confessar l'emoció que va sentir al rellegir alguns testimonis, avui gairebé oblidats, de persones que varen passar pels camps de la mort. Dreyfus també va recordar les reunions i les discussions metodològiques entre els tres equips de recerca i les dificultats inicials per establir una llista d'autors. Malgrat tot, la professora francesa va defensar la coherència del diccionari i va desitjar que en pròximes edicions es puguin completar les llacunes de l'obra.

La presentació a París també va ser l'ocasió pels especialistes i pel públic present de dialogar amb els autors del diccionari sobre temes com la relació entre experiència pròpia i creació literària o la possibilitat d'expressar amb paraules l'horror. >

Maison de Catalogne de París.

Ana Otero

Geneviève Dreyfus-Armand i Manuel Costa.

Vicenç Batalla

La literatura concentracionària

Aquest concepte, introduït a Catalunya el 1996 per David Serrano, seguint la crítica francesa, fa referència al corpus d'obres que formen part del que Philippe Lejeune ha teoritzat com literatura autobiogràfica, és a dir, aquella que parteix de l'experiència per tal d'esdevenir alhora testimoni i recreació. Al costat de noms com els de Primo Levi, Jorge Semprún o el poeta Paul Celan, existeixen molts altres autors que han fet aportacions significatives a la reflexió del fenomen però que, per diverses raons, són poc coneguts. L'objectiu del diccionari ha estat el de reunir-los, els uns i els altres, i oferir una visió complexa del fenomen. Les absències no ha de ser considerades exclusions, sinó que s'entén que el diccionari s'anirà bastint amb nous noms en les properes edicions. Només a Catalunya es poden citar autors tants importants com Joaquim Amat-Piniella, autor de *K.L. Reich*, Neus Català o Mercè Núñez Targa *El carretó dels gossos* o Mercè Rodoreda, *Nit i Boira*.

Cultura europea feta des de Catalunya

Començat l'any 2005, la concepció del diccionari va sorgir del Centre d'Investigació de la Literatura Europea Concentracionària (CILEC), un dels grups de treball de la Fundació Ars, dirigit pel professor de filologia catalana de la UOC David Serrano Blanquer, especialista de literatura concentracionària europea, sobre la qual va fer la tesi doctoral, i autor, entre altres, de *Les dones als camps nazis* i *Un català a Mauthausen/El testimoni de Francesc Comellas*. L'obra ha comptat amb la col·laboració de dos grups de recerca europeus de primer ordre: la *Bibliothèque de documentation internationale contemporaine* de Nanterre i el grup de treball *KZ – Memoria scripta* de la Universitat de Salzburg. La vocació clarament europea de l'obra explica la tria del francès com a llengua de la primera versió (la versió catalana ja està en preparació) i fa del diccionari una aportació catalana, rigorosa i original, a la cultura i la història europees.

